TECHE
UDINE

MANOSCRITTI

FONDO JOPPI

Manoscritto n. J_MSS_0552

I manoscritti che compongono compongono il fondo, assieme alle migliaia di testi a stampa - compresi rari incunaboli e cinquecentine - il Fondo Joppi, sono quasi esclusivamente di interesse friulano. La raccolta si è formata nell'arco di una sessantina di anni grazie alle ricerche di Vincenzo ed Antonio Joppi.

Collocazione:

Biblioteca Civica "Vincenzo Joppi", Udine - Inventario dei manoscritti del Fondo Joppi
https://www.techeudine.it/fondo-joppi
https://www.sbhu.it/

Caimus
Pomp.
Psalmus
M550

552
JOPPI

4 94

[illegible]

in [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

apud philosophos [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

7: I: II:

Hominis beatitudo et miseria ex primo Davidis Psalmo paraphrasticè explicato descripta,

cum appendice eandem apud philosophos sen:tentiam explicante.

Auctore Pompeo Caimo.

Proemium.

[illegible]

[illegible] nullo [illegible] in [illegible]

[illegible] [illegible] ex [illegible]

[illegible] splendore, [illegible]

[illegible] quod [illegible]

[illegible] sapien-

tiae familiarem ducit, sapientiae

[illegible], cuius [illegible]

[illegible]; hoc complementum est timor Domini.

Vita ergo probitatis, et sanctimoniae

niam omnium functionibus ex-
cellere uitam, beatam excellens,
excellens honestam, excellens
iucunditatem, ut tres illas condi-
tiones, boni, honesti, et iucundi,
quas item in eadem continuit
omnes Templi Delphici in ue-
stibulo positas inscriptas affirma-
bant, uel in ipsa esse inueniat.
Vitam cum Deo traducere, quod
Dei similitudinem contrahit, et
nil Deo similius habere. Illam,
quam uitam probitati, ut piam,
ut cum proprio Dei similitudine,
beata etiam sit nobis uita contingit.
Hanc beatitudinem praebent
diuinam uerborum quasi pandit

expressit Regius vates in Psalmorum vestibulo, quam adamussim expressam, non leviter adumbratam beati hominis effigiem referre moliti sumus nostra qualicumque paraphrasi, cui addendam censuimus appendicem de concordi philosophorum sententias tandem cum sacro auctore vel beatitudinem, vel miseriam in humana vita constituentium. Praeclarum est argumentum, praeclari auctores ad illud pertractandum accersiti. Praeclara ergo lectio, quae praeclara excitabitur cogitatio, unde minus forte praeclara sublevabitur scriptio, quia iuxta D. Augustini sententiam in primo contra Academicos de maximis rebus, cum a parvis etiam hominibus quaeruntur, magna evadit suscepta tractatio.

Paraphrasis Psalmi.

[illegible]

[illegible] generationes [illegible]

[illegible]

Beatus fuerit qui non [illegible] ab [illegible] con:

[illegible] in [illegible] declinauerit,

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] omnes [illegible], [illegible]

[illegible] arbitrum

[illegible], et [illegible] nocturnisque

horis legem hanc ruminans, [illegible]

[illegible]; quod lex [illegible]

[illegible], et quasi [illegible]

[illegible] vel [illegible]

[illegible]

[illegible]

quod non tempore, sed in [illegible], [illegible]

non dubitemus, neque [illegible] legem
verum ex natura ipsa argumentum
haurimus, [illegible] ad quam [illegible]
non [illegible] non [illegible], sed
[illegible] pergamus, quod [illegible]
[illegible] quod [illegible]
[illegible]
[illegible] Deo placere, quod eum [illegible]
[illegible] et [illegible].
Ad hanc comparandam notionem
[illegible] studium adhibendum [illegible]
[illegible]
non [illegible] quae
voluntatem [illegible] divinae [illegible]
[illegible] debere [illegible]
singularis [illegible] legem [illegible]
[illegible] inveniendis, examinandisque

[illegible] operemus dare, ac [illegible]
[illegible] potest [illegible],
[illegible] fecit [illegible] et [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] lege [illegible]
[illegible], quod illa [illegible]
[illegible], quod [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Cum [illegible]
[illegible] esse magis, quam [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] regi non [illegible]

Sibi arbor, sed uelut arbor [illegible]:
flumen aquarum condita [illegible]
placidi fluminis ripam planam,
Itaque felix ob [illegible] [illegible] [illegible]:
[illegible] felix ob [illegible] [illegible]
[illegible], felix ob [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]:
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]:
[illegible] [illegible] [illegible]:
[illegible] [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible],
Talis plane arbor [illegible]
fructu omnis uir fuerit probus,
qui [illegible] caeli influentiis [illegible]

nam cum omne quod ad se ipsum
aliud recipiat pro suo modulo,
et [illegible] quies [illegible]
[illegible] integritatem
sequat; nec inquinatum [illegible]
[illegible] qualemcumque corrupte:
bene [illegible]; in cum [illegible]
[illegible] tot de boni, atque
[illegible] bonum habebit
[illegible] possessionem,
[illegible]
[illegible] videtur [illegible]
humanam [illegible] conditionem, ut vel
[illegible] in alios [illegible] noxius,
vel malorum bonus evadat [illegible]:
[illegible] nec quid mali potest [illegible]
[illegible] boni [illegible]; itaque

amissionem obiret, propinquorum
amissio, sunt illa quidem mala;
sed postea nisi fuerint in bona, quia
hæc duo occasionis legis, ut tale
spectaculum animi triumphum de for-
tuna eius adversitatem sollicitis,
et videndum præbentis. Spectaculum
est in hoc mundi theatro, spec-
tabilius, ut hominis appareat
cum fortuna colluctatio, nec illi
succumbat, nec ita opprimat, sed
vis divina prævalebat, omnia
fortuita, nulla tam malum ben-
tia congeries, quod vel imbecilli
aliquam animi. Ex ore fasti-
ditatis exprimat, in ærumnarum
iugorum exilientis, et ex eorum

amaritudine mentium quandam
dulcedinem colligentis? quippe
qui secum meditabantur Dei
quos [illegible] [illegible] [illegible]
ad splendorem eorum virtute
in splendorem quali agmine certami-
nis [illegible] aerumnarum sectatores:
[illegible] [illegible] benevolentiae divi-
nae notum [illegible] [illegible] [illegible]
mirum animo affert hilaritatem
mentemque accendit in Deum
amorem omnia efficientem
iucunda, quae satis etiam sponte
forent molesta, iis diligentibus
Deum omnia cooperantur in bonum.
Non talis impiorum, non talis
conditio, quorum multiformis

est fama, quippe alij eo redigunt
insaniae, ut esse Deum negent, alij
diuinam prouidentiam inficiasunt,
alij amicitiam suam ablutione qua-
lemcumque Dei iracundiam compesce-
re sperant. Impia vero mens et
mole dotibus merita, quae caligo
in sole, quae luci tenebras offundit,
quae numinis maiestatem deprimit.
Non superius enarratam probi viri
sortem hi nanciscuntur, sed longe
diversam subeunt, misericordiae exci-
piendam non minus, quam prima
fuerit desiderij igniculo protegenda.
Ita beatur probus quasi arbor
fecunda ubere solo iuxta ameni
amnis ripam innixa, ortu uer-

impios quasi pulverem sub:
stantia vnde turbine afflatus a facie
terrae dispergendus quippe hunc
propriorum vel cogitationum impe:
tus, vel persecutionum furor, vel
tentationum ventus vel omnis fama:
mundanae vel dignitas, vt inanias cogi:
tationes tractet, inania colliga:
re transpellit omni spe futurae
destitutus, et nunquam defuturae obli:
vione obrutus.

Quamobrem licet omnium hominum
postremis temporibus futura sit resur:
rectio, non omnium tamen eadem
futura, quia non resurgent impii
ad iudicium subeundum, ad exci:
piendam iudicii sententiam vitis,

tantummodo bonis propositam, quae
de impietatis impietatis crimine infe-
ris sunt; iam deinceps absolutam
eorum damnationem, ut sint ad
poenam resurrecturi, idem ad iudici-
um, supplicio addicendi, non subjici-
endi examine, periculo venturae
turi ad mortem, non ad vitam,
perpetuam patiendi labem contra-
cturi, non impassibilitatis beatorum
propriam perfectionem. At qui
non impii sunt, sed peccandi tantum
maculam praeferunt a recto itine-
re deflectentes resurgent quidem
et ipsi ad iudicium, sed ad illorum
illa integritate, scelerumque purita-
te gaudentium non admittetur coetu

sed procul a praeclaro consortio ex-
clusione prophanae perpetuae damna-
tionis addictum, et debitam
suorum peccatorum luctum poenam.
Illud etiam videre possumus, quod
impij non resurgent quando velitam
a sepulchris suis nunquam ut regen-
tium sententiam audiri, et immortalis
poenandis confirmari; ut si loquatur
de resurrectione corporis, cum illa
expectanda quoddam ad iudicium
tanquam iam pridem indicatur; si
resurrectionem animae consideremus
suscipiendam, cum mollarentes opera-
re debeant nunquam in peccatis
habentes obdurati.
Hos namque Deus despicatui ducit

et indignos existimat, in quos ocu-
lorum aciem conuertat, quam ad
educendos, corrigendasque iustorum
uias a recto tramite non deflexas
utatur liberèque dirigit, ut noster hic
habitus, et quam iustorum praeclare
gesta animaduertat, praemijsque
afficiat, illos quasi ignotos praete-
riens, eorumque complures à uia
aberrantes perire, et euanescere
sinat. Describit namque duas
uitae formulas, quarum altera
concessam homini beatitudinem
elargitur, altera miseriae plenam
conditionem impertitur, illa piorum
est, haec impiorum, illa bonorum
haec prauorum, illa uirtutis in -

Deum omnia dirigentis, hac
vitaque humana, divinaque omnia
confundentis, ut primam a Deo
votis omnibus exposcere, studiis
omnibus prosequi, a secunda toto
pectore, omnique conatu debemus
cavere, si miseriam naturae un-
dique repugnantem volumus devi-
tare, et in hac vita illius felici-
tatem, quam in altera speramus
integram, partem aliquam quaera-
mus percipere [illegible]

Appendix

Ab hac beatitudinis forma, quam hic Dauidicus Psaltes intonuit, nullo pacto recedunt philosophorum sententiae de summo hominis bono prolatae, si rem ipsam accuratiori examine suscipiamus perpendendam. Quod si Aristoteles in primo ethicorum suam de felicitate humana confirmaturus opinionem, aliorum plurium philosophorum adduxit in medium, ut quanto hae magis ad illam uiderentur accedere, tanto illa maiorem uideretur ueritatem praeferre: nos etiam hoc impulsi exemplo philosophorum hac de re iudicium recensebimus, quod Daui-

dere decreto conuenientiam demō:
strantes ad illud amplexandum,
et mordicus retinendum mirifice
omnium animos inflammabimus.
Videamus ergo breuiter, quid fuerit
Platonis, quid Aristotelis sententia.
Plato quidem solum Deum ut
sapientem, sic iudicat beatum,
quia solus est ipsum uerum, un:
de sapientia, solus ipsum bonum, un:
de beatitudo. Hoc notissimum tum
cuiq; Parmenidem, Phaedonem,
Simposium, Epinomidem perlegē:
ti: Hominis ut sapientiam, sic
beatitudinem etiam umbratilem
uocat, quia humana ueritas nō
est a mendacio aliena, quia hu:

mana bonitas non est a malis se:
mota, imo plus inter homines vi:
get falsum, quam verum, plus
dominatur malum quam bonū.
Quo fit ut nemo sit vere beatus,
nemo vere faelicitatis compos, pa:
uci tamen, quos aequus amavit
Juppiter, et ardens evexit ad
sidera virtus, umbratilem quā:
dam beatitudinis formam assequāt.
Impossibile arbitror, ait Plato in
Epinomide, homines in hac vita
praeter admodum paucos faelicitatē,
et beatitudinem assequi, bona tamē
spes est, ut post mortem quis ea
omnino consequatur, quorū desi:
derio accensus optime pro viribus

uitam agit, atq. exegit. Ex quibus
Platonis uerbis percipere facile
possumus magnam difficultatem
consequendae beatitudinis in hac uita;
pariterq. facultatem consequendae
in altera, percipere possumus in hac
uita lucem concedi ipsius ueritatis,
in altera plenam fruitionis potenti:
onem, cum alibi omnimodo pere:
tur beatitudinis consecutio, quae hic
solo ipsius haberi potest participatio.
Fruitur etiam participationis exilitati
intimatur magna malorum conge:
ries, omnis humanae uitae indiui:
dua, quam consequentibus uerbis
Plato suscipit recensendam. Sed illa
etiam qualemcumq. participationē

in rerum divinarum notione perce-
pimus constitutam, quia felicitas
est bonũ intellectus, intellectus bonũ
est verũ, verum impertinet ad primũ
verum accessio hanc praebet verũ
divinarũ contemplatio, in qua obeun-
da magnũ nobis obicem ponit cor-
poris unio fallacibus phantasiae
simulacris mentem deludentis,
perturbatis appetitionũ motionibus
voluntatem concutientis, ac detorquẽ-
tis. Quod corporis impedimentum
quia cessat in morte animam a
corpore separante, ideo expeditius
aperitur aditus ad illius veri com-
parandam lucem, exinde vivendo
licet totum tenebrosam incedit

imaginem. Quarum rem perbelle explicat Socrates in Phaedone. Sed quomodo nobis qualiscumque contingit veri participatio tam naturalis, ideoque Plato dicebat quod finis desiderii accensus homo optime pro viribus vitam agit, quasi bona actio, virtutumque exercitatio quaedam veluti tradat claves, quibus ad veritatem ingrediendum patefiant fores. Nam lux non recipitur nisi in purioribus subiectis, splendidam quandam naturam praeferentibus, quae crassiores [illegible] opacitatisque plena lumen respuunt, et non admittunt. Huc pertinet illud Phaedonis proloquium, impurum purum attingere nefas est,

quia horum verborum nullus est
alius sensus, nisi quod anima vi:
tiorum maculis infecta non est
ad attingendam veritatis puritatem
idonea. Sapiendi ergo tum ani:
mi quamvis sceleribus labe inquina:
tis sit. Sicut enim Medici corporibus pra:
vis succis onustis purgantium
medicamentorum ope exhauriunt,
expiatque mentes ad veritatis
lucem recipiendam sunt conver:
tendae. Sic lippos oculos, nec solem
intueri valentes solent purgan:
do efficere sordibus illis im:
munes, ad quem statum redu:
cti possint ad solem eius radios con:
verti, Ideoque eo, quem parvus

non pertinebant, splendore expleri.
Veluti ergo oculi non prius evadunt
solaris luminis compotes, quam in:
dutas sordium deposuerint labes,
ita animi non prius fiunt divinae
veritatis participes, quam omnes
eluerint vitiorum maculas. Has
abluit maculas virtutum, hone:
storumque habituum saepe, ad mun:
ditiem in animum inducendam,
ad puritatem conciliandam insi:
gni acrimonia praeditus. Quamo:
brem eiusmodi malorum fugam
in Theaeteto Socrates tradere, nul:
lam aliam huius fugae ineundae
rationem instituit, quam simili:
tudinem cum Deo contrahendi,

quam uirtutis inuehat, perficiatq;
accepta. Hinc Socratica Philoso:
phia, humanae potissimum beati:
tudini inducendae intenta, his duo:
bus operam uberiorem nauat offi:
cijs, purgationi, et conuersioni ani:
morum, quos perturbationibus liberat,
uitiorum inquinamentis abstergit,
detersosq; reddit, ad lumen diui:
num, conuertit, ut rutilantem inde
splendorem suscipiant, et accede:
tes ueritatis uisione fruantur.
Nam ut in mundo sensibili Sol au:
ctor est oculis quidem ut uideant,
coloribus autem ut uideantur ita
in mundo intelligibili Deus causa
est mentibus quidem ut intelligãt

rebus eiusdem intelligibilibus et
intelligentibus; ut omnis visio per
[illegible], omnis intellectio sit apud
Deum. Quemadmodum [illegible] expli-
cat in textu de Reg. [illegible] Sed
[illegible]; et [illegible] [illegible]
[illegible] quae [illegible] Mens [illegible]
[illegible] a Deo aliena intelligere
quae [illegible] intellectione
quandoque sit veritatis compos, et sine
[illegible] quomodo eiusdem
[illegible] particeps. [illegible]
[illegible] [illegible], atque [illegible].
[illegible] est [illegible] auri
quod [illegible] naturae pulchritudinem,
et splendorem, ut [illegible] terrenam faecem,
quae [illegible] [illegible], fumosa,

nihil est quod amplius addas,
quia stellarum naturalium videlicet
splendor. Item etiam animae imagi-
nem habet humanam, quem aliunde
[illegible] sordes obscurent, atque inf-
iciunt, a quibus sordibus abluatur,
et pristinum recipiat nitorem. Il-
lam pulchritudinem insignem, quae si
corporis oculis cerneretur, ut legi-
mus in Phaedro, mirabiles amores
excitaret sui. Jam quum animae
affectus, et plenitudinis instar ha-
bitum convertendi debet ad solem non
sensibilem, sed intelligibilem, non
terminatum, sed immensum, non
naturalis, sed beatitudinis effectivum
lumen efficientem, convertere debet,

ut perficiatur, perfici ut beetur.
quia individuas formas conversa
defluente idearum splendore im-
pleverit: eiusque mentis indices sibi
rationes, et qualescumque formulas
efficiat ad promendas notiones
sublimes. quae alas scarum eri-
gunt, impelluntque plumas ad
supercoelestem illum locum in
Phaedro celebratum pro virili
ascendendum, ubi nectaris, et
ambrosiae nonnisi alimenta
beatorum suppetunt dapes. Sed
hic fortasse dixerit aliquis.
Animum ab ingenii ornamentis abso-
lutum non habet alio opus ad-
ditamento, cur ergo anima glorior

redditur in ipsa conuersione?

Respondeo animam [illegible] fieri pulchrum, et his positione nitoris [illegible] hac pulchri- tudinis nitor. nullus est si iaceat in tenebris, in lucem promotum est aurum, quia lux colorem eius, [illegible] potentia prius exi- stentem adigit ad actum, et quasi viuificat, quamdam impertitur influxum, ut ipsa lucis splendeat, rutilet, niteat, et oculorum aciem mira quadam voluptate perfun- dat. Anima [illegible] [illegible] formam, et nobilis [illegible] decorem [illegible] [illegible] hac pulchri-

tudo, quia cum pendeat à formu:
lis a primordio innatis, languent
hæ formulæ quasi veterno corre:
ptæ nisi ab idearũ contactu exci:
tentur; et ad agendum impellan:
tur; quæ contactas ideas, non con:
tingit nisi fide ipsa conversio, et
de internũ fulgorẽ excitandum,
de ad externum invehendum per
opportunam purgatio disponit; conver:
sio perficit. quia impurus animus nõ
est ad felicitatem suscipiendam
dispositus tamquam ad conversionẽ
inhabilis; Conversus animus nõ
est ad comparandam felicitatem
novarũ prætiosorum indigus, tã:
quam pleno veri boni influxu

donatus. vando conuertitur amoris igniculo accenditur, amans in amatum quodammodo transformatur, et diuinam quandam naturam induit, qua indutus sublimes ex se depromit notiones nulli ingenio naturaliter peruias, ad omnium abstrusiorum arcanas, ad omnem ubertatis acceptionem aditum aperientes. Purgatio scientiam inuehit, quam impuritas impedit, conuersio eandem scientiam exaggerat, et amorem accendit, tantoque magis cum bono unit, quanto maior est amantis cum re amata, quam cognoscentis cum cognita copulatio. Sic homo sciens, et amans primum

verum, primumq; bonum felix
evadit, sapientia plenus, plenus
religione; Deo cognoscendo intentus,
Deo diligendo addictus, et utroq.
nomine quodam quasi vinculo
cum eo communis, et individuus
ab eo affectus, ut unius quodammo=
do cum fonte beatae vitae fiunt,
et fit re vera, et contentus qui
omnes bonitates cognoscit, et amat
Deum Beatus, ut prius amat, quā
bene cognoscat, quia communis
quaedam innata notio sufficit
ad amandum; amor disponit
ad melius cognoscendum, quippe
qui qualemcumq. proportionem
cum re cognoscenda impertiatur

quatenus amanti qualemcumque
transformationem in amatum largi:
tur. Haec est itaque methodus
philosophandi Divinitatis a
Platone in epistolis, quam metho:
dum si servaverimus, tum re:
cuperabimus utique per cognitionem
in beatitudine fruitionem. Dicens
ergo sapientiam veram parit;
et initium sapientiae timor
Domini; timore inquam ardente, magnoque
cum caritatis fervore coniunctus;
et haec est sapientia illa, quae
in Epinomide inquiritur, et in:
ter humanas disciplinas non in:
venitur, quia est fructus amoris
amoris divini, et soboles caritatis

Deo adhaerentis, est decus mentis nil aliud cogitantis, nil aliud volentis quam Deum. Clamat ergo iure in Epinomide Plato maiorem virtutem religione pietateque in Deum nullam in humano genere inveniri posse, et ab hac esse petendam veram sapientiam, humanae felicitatis opificem, et huius virtutis neglectum pessimae ignorationis semper fuisse causam. nam impius homo a Dei cultu alienus iacet in tenebris, densa caligine circumducitur, ut oculos habeat, et non videat, et quae omnium notissima sunt omnino ignoret, atque statis

cultor, Deiq; amator, lucem inac-
cessibilem ingreditur, ac in diuino
lumine lumen intuetur. Haec
pietatis, religionisq; uirtus est ea,
quam nullis Dei qualemcunq; simi-
litudinẽ impertiri affirmat Socra-
tes in Theaeteto, per quam simi-
litudinem segregamur a malis,
et ad caelestium uirorum conducimur,
ut qui pietatem colat, uideatur
diuitem et sapientiam possi-
dere, ubi humana uanitat beatitudo,
quoniam in rerum ordine duo
exemplaria sint, diuinum quidẽ
beatissimũ, quod uero Dei expers
miserrimũ, primũ exemplar
attingit, in eoq; consistit uir

pius, et sanctus. Hinc Plotinus antiqui Magistri vestigia sectatus clamat in libro de beatitudine non esse foelicitatem in vita consummatam sitam, commendatque Platonis sententiã pendendum desuper summũ bonũ iudicantis, ad ipsumque respiciendum, qui sapiens sit, beatusque futurus, tendendumque ad similitudinẽ eius accedere, illiusque vita vivere. Et hoc quidem summas cũ ratione quoniam summũ hominis bonũ pendet à bono absoluto, quod Deus est, et est eius qualiscunque propago, et soboles, in legibus

in sexto de Reg.ᵒ, et quia bonū hominis est sapientia cupiditatē omnem, omne desiderium ex: plens, hanc nobis non aduenit nisi per diuinam illustrationem, quam Deus non impertitur, nec distribuit nisi amicis, nec ami: ci sunt nisi qui amant, et amātᵣ simul, ut legimus in Lyside. Pius ergo actᵣ Deiq: flagrans amo: re illustratᵣ lumine superno, illustratus ueram sapientiam assequitur; sapientiam assecutᵣ Deum cognoscit, Deum cogno: scens omnibus numeris beatus euadit. Quem humanum progressum non minus profunde,

quam cumulate explicat Plotinus in libro de bono, et uno, hominis ad Deum accessum, et qualemcumque in divinam naturam transitum pluribus persequitur. Et universa Platonicorum schola in hoc consentit, ut felicitatem humanam et felicem sapientiam apud statuerent esse Dei munus hoc largientis, quibus velit propitius placeat denegantis; ad quod mentes suscipiendum dignari hominem existimat per animi a perturbationibus expiationem, tam phantasticis spectris remotionem, ita purus affectus, de

ad divina vergens perficiatur,
ut a mundo sensibili, a mundo
livis [?] propriis remotus, et
ad mundum intelligibilem, ad
mundum vitandum, et amici:
tiae totus conversus divinae in:
fluentiae suscipiat, quae replens
omnia cognoscat Ideam con:
templans, omnia possideat su:
premi boni Ideae gaudeat. Hic
proprie divinus vir nonnumquam
solebat, et nuncupabant Ita:
cones quippe qui in terram e:
re astra, qui Dei filij dicuntur:
sunt enim iuxta Philonis ani:
madversionem in libro de Gigantibus
tres hominum formae, ut alij

tiri terrae filij, alij coeli, alij
Dei. Quorum primi volupta:
bus indulgentes sensibilibus ille:
cebris capti; secundi naturaliū
arcanorum indagatione operā
navantes; ultimi divinis amore
flagrantes; quicunq; in Deum
convertuntur; ut ardor hic im:
mortalibus mentes in ipsis corpo:
ris, splendor dei quaesiturē
animas, tenebras omnes ab ijs
depellat, ut animae dialecticque:
dammodo, ut lucidi effecti di:
vinam quandam sortem attige:
rint, et in quaelemcunq; divinae
probis coniunctionem pervenerint.
Ad prolem pertinet bonorum

patris hæreditas, bonum Dei est
ipsa beatitudo, imo Deus est ipsum
bonum, est ipsa beatitudo, homi-
nes ergo in numerum filiorum
Dei excepti hæredes sunt beatitudi-
nis, quantam suscipere maxi-
mā possunt, eo tanto magis
pollent quanto insimulant
divinam quanto felicitatem
magis æmulantur paternam.
Et quia filii ardentiores patris
dilectionem assequuntur, pleniores
hæreditatis homines, agnoscendo-
nam flagrantiores felici bono
sorte affluentiores. Quæ cum
crassiores sunt caloris efficien-
tia attenuantur, et ad summum

[illegible] [illegible] apertus,
qui nascuntur, [illegible] sunt, ac
corporis [illegible], amoris opera
philosophiam, et amoris [illegible],
quam [illegible] [illegible] ad super-
caelestia arcana penetrandum ac-
dunt, et in mundo intelligibili
[illegible] hyperintelligibilem
[illegible] [illegible] ut unitate an-
imae [illegible] unitatem [illegible]-
[illegible] attingunt, et inde
[illegible] ex [illegible] beati-
tudinis [illegible] beatam [illegible]
[illegible]. Cuius gratia
[illegible] [illegible] nihil est
quod [illegible] [illegible], quod [illegible]
pendere valeat, et quicunque

ubi [illegible] adveniunt, secundas omnia
plenaque [illegible]
[illegible], ut ait Plinius, serenus
semper est [illegible], [illegible]que [illegible]
[illegible], affluensque sufficiens, quam
[illegible] [illegible] [illegible] quae mala
dicuntur: si modo probus ille sit
perturbat. Habet hic [illegible]
in [illegible]
[illegible] in [illegible] fulgore
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] adversante[s?]
fortunae [illegible] et quaecumque
procellae, sed omnes [illegible]
tens reprimit, omnes procellas

animusque suis rebus tranquilli:
tatis sibi bene [illegible] summa,
in hoc residet, huic adhaeret, ab
[illegible], infra hoc omnia posi:
ta sibi facit, quae prosperitates
vocantur, non curat, quae adver:
sitates contemnit, nec iucunditate
[illegible] fortunae afflatione, nec
[illegible] [illegible] [illegible]:
[illegible] [illegible] [illegible] mi:
[illegible] [illegible] [illegible] perpetua
felicitatis [illegible] [illegible] etiam
amaritudinem [illegible] [illegible]
[illegible] dulcorem, quae [illegible] ma:
teriam excitandi [illegible] suppe:
ditavit, quod animus mater est ve:
rae voluptatis, ut semper viris probis

res aduersas [illegible] quam
improbis tenendo e [illegible] be:
atitudinis cumulo, quae bona fiunt
etiam ea, quae mala videntur;
infausta contrarij [illegible] unde
illa etiam mala evadunt, quae
bonorum formam videntur praeferre,
Qualis verumtamen est in corpore
humidum, talis est in animis [illegible].
per illum omnia fiunt sana se:
nis, et quae semper natura insa:
lubria sunt videntur, ut venenis
de [illegible] accedunt salubres,
per hanc [illegible] fiunt bona
bonis, et quae mali etiam formam
praeferunt, ut [illegible] boni:
tatis immutata bona se produnt.

sic hujus idem semper manet,
et inconcussus stant; quippe
qui suam spem, suam cogita-
tionem locavit in basi omnium
firmissima, nempe Deo, unde
omnis quidem motus pendet;
omnis tamen motus expers, ut
non tam immobilis, quam stabi-
[illegible] celebre Boetij dictu,
Stabilisque manens das cuncta moveri.
Beatus ergo felicitatem habet
in fruitione Dei continenter pende-
tem, habet certam, habet a metu
amissionis remotam; imo quia
ipse faciet [illegible] Deus,
ut ostendit Plotinus in libro de
uno, et bono, ideo bonum paravit;

quod nullus fortunae casus, nullus
temporis processus, nulla rerum
vicissitudo possit convellere. nam,
ut praeclare dicebat philosophiae
consolationis auctor, natura qui-
dem unus est Deus, participatio-
ne plures esse possunt, quae
potestas est singulis data ut non
solum filii fiant Dei, filii altissi-
mi, sed ipsimet evadant quoque
pacis. Dii scilicet dicente Psalmista,
Dii estis, et filii altissimi omnes.
Hac aspirare non possunt qui
male regentes animum circumfe-
runt cupiditatibus, quae praeclare vi-
ventes, dilaniant atque deformant
humanam speciem, quae insultis

opibus affluentes [illegible] iactant,
obstinentque in malo cupiditatem.
Hi tantum abest ut Dij evadant,
ut humanam potius formam
exuant, induantque ferinam.
Sunt hi miseri, misericordiaeque digni,
qui quidem [illegible] vitam
eadem sic potius mori malunt,
ut fortasse melius esset non
esse, ruminant falsas voluptatum
imagines et falsas deprimunt vera:
rum de motu ambitionis dolo:
rum numquam desinentium fructus.
Horum miseriam, et deflendam
calamitatem horum quantam fa:
nobilibus verborum more expressit
Socrates in Gorgia, et in Phaedone

adeo ponit oculos, ut involucrum
omnium in unum [illegible] con-
geriem redigere videntur. Praefe-
runt hi Tyrannicam gubernationi
in anima formam, in qua obscurata
ratio, praevalet appetitus; et uni-
versa animae oeconomia ita diri-
gitur, ut inferiori placitum deteri-
oris partis omnia fiant ad me-
lioris perniciem, et miras quasdam
afflaret cogitationum, cupiditatumque
perturbationes, miras rebellionum mo-
menta et suis quasi insolubilibus
tenebris facere oppressum. Quid mi-
rum cives excitare Tyrannidis
iugo subiectos? Par est iniusti ho-
minis Tyrannidem in se quandam

exercentis, nec ullo pacis dissen:
tionem condicio. Ac ueluti iustus
animus regio quodam imperio
conspicuus primas sibi uendicat
felicitatis, ita iniustus Tyran:
nico dominio imbutus primas
sibi asciscit miseriae. Haec
propensio est cuiuslibet iniusti,
sed eius praecipue, in quo uiget
iniquitatis pars ad Deum relata,
ut ei non reddat quae debet, et
impietatis uitio laboret uel Deum
esse negantis, uel rebus humanis
prouidere diffidentis, uel ad ueniam
condonationem muneribus adduci
affirmantis. Nam hanc triplicem
impiorum hominum formam in

decimo de legibus proponit Plato.
Qui quidem impii aeternum illud
in rerum ordine exemplar Dei
expers in Tartaro [illegible]:
cantur; iidemq; miserrimum malorum
cumulum replentur; ut miseri vi:
xerunt mali cum malis; et miseriores
obeant perpetuis [illegible].
Sunt hi veritatis omnis expertes,
sunt densis tenebrarum involucris
circumdati, ut caligine in sole;
et [illegible] [illegible] sentiunt
illiusmodi proclamantis
Discite iustitiam moniti, et non
temnere divos,
Saeve, surdiores obaudiant, et con:
munes omnium notiones [illegible]

quis demonstrare studuit; illis etiam tanto miseriores, quanto et honorum, et malorum à natura fomiti capaciores. En mihi Platonem cum regio Psalmode de humana felicitate concordis; quam non minorem cum eo ipso etiam Aristotele intercedere inveniemus, si ab Academia ad Lycaeum mentis aciem convertamus. Colligimus ergo ex libris Ethicorum ab Aristotele conscriptorum felicitatem bonum esse humanum quia nec beluis, nec pueris communis est huius possessio, non beluis, quae res nobilissima, nec tamen laudum

encomia, quae honorum obse-
quia excolendis non potest ali-
bus animalibus convenire, non
pueris, quia res perfectissima,
omnium bonorum aggregatione
conflata, ab antiquis electivis
profecta non potest rei imper-
fectae, omni electione destitutae
congruere, nisi spe futurae ae-
stimis ex praeclara indolis genio
ducta. Convenire tamen
praesertim adultis hominibus, qui
a communi natura ad beatitu-
dinem informantur, a propria
industria recto tramite adducuntur.
nobis enim insitus est huius
consequendae appetitus, habemus

a natura indita desiderij igni-
culos, quibus ad eam comparan-
dam accendimur, non posset na-
turalis appetitio irrita cadere,
vel inanis, nosque inepti, nec
possumus habere tam insigne
nec conatum, cuius fructu orba-
tos penitus experiamur impetum.
Ut ergo determinandum, ubi consistat:
ad eam beatitudinem apti sumus
a natura formati, nec aliud
est hoc beatitudo, quam ipsius
hominis perfectio, nec aliud haec
perfectio quam absolute facta
eius propria operatio, nec aliud
talis operatio perfecte facta, quam
rationalis operatio secundum

uirtutem sibi, et quia rationalis
operatio alia practica, alia specu-
latiua, et practicae uirtus est iusti-
tia, speculatiuae sapientia, ideo hu-
manam felicitatem secundum Aristo-
telis placita nihil aliud esse, nisi
operationem secundum iustitiam, et
sapientiam factam, et est quasi cu-
spis felicitatis formae, licet alia
sit quasi inchoata ad iustitiam
pertinens, alia numeris omnibus
absoluta, ad sapientiam relata,
nam quae praecise ad contempla-
tionem dirigitur, et uirtutes mo-
rales sunt quasi gradus ad con-
templatiuam, habent rationem finis,
ut in textu ethicorum docet luculenter.

et in decimo Aristoteles, ideo prae-
cipuam felicitatis vim in contem-
platione ponit, et a virtutis sapi-
entiae contemplatione perfectionis
dependet. Quamobrem felicitas
apud Aristotelem definitur perfe-
ctio hominis operans secundum
virtutem perfectam quae videtur
animo contemplationem, ideo
legimus in X° ethicorum, vitae
contemplativae quae sapientia,
quae in principiorum, conclusi-
onumque omnium notitia consti-
tuit, scilicet in primis potissimum
principiis, ut altissimas divinas
formas considerandas potissimum
suscipiat; et Dei naturam, ideo

[illegible] praeceptis [illegible]:
da proponat. Talis ergo qui eorū
[illegible] [illegible]; [illegible]
[illegible] [illegible] quia Deus est,
unde pendet caelum, et [illegible]:
[illegible], [illegible] dictum [illegible]:
[illegible] [illegible]:
[illegible] magnū habeat [illegible]
[illegible] habeat [illegible]
suas [illegible] [illegible]:
[illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] de Deo
contemplatis, quanto est infiniti
[illegible] [illegible] rebus
omnibus mundanis [illegible].
[illegible] vel [illegible] quam [illegible]:
[illegible] [illegible] habere

[illegible] dat
[illegible] quia Deus [illegible]
[illegible] sic [illegible]
[illegible] ut [illegible]
[illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible] quam in [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] non [illegible]
[illegible]
[illegible] dissolvent,
[illegible]
[illegible]
[illegible] Unde [illegible]
[illegible]
[illegible] ipse Doctor,

ultimum [illegible] perfectione,
hominis [illegible] compendium,
quo diriguntur omnia [illegible]
bona [illegible] in [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible], [illegible]
[illegible] et hoc
[illegible] singulas
res, quid sine [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] gradus, [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible], [illegible]
[illegible]
[illegible] boni [illegible]

[illegible] ad studium quod cum

[illegible] ad [illegible]

[illegible] quidem

[illegible]

[illegible]

[illegible] alia quibus ad [illegible]

in [illegible] alia in [illegible]

[illegible]

[illegible] alia [illegible] alias

[illegible]

[illegible] alia quidem [illegible]

[illegible] alia [illegible]

[illegible] alia [illegible] ad

[illegible]

[illegible] ad alia [illegible]

[illegible]

[illegible]

bonum ipsorum substantie
contemplatiue ut acuant intel-
lectum intentos, pariter actionibus
assequantur. homines perfectiores,
omnis alias species excedentes,
pluribus actionibus attingunt
imperfectiores qui viuunt, et non
intellectualis solum sensualibus
etiam speciebus; ad bene fatigam
contendunt. nam qui actiuam
non minus, quam contemplatiuam
vitam exercent, proficiunt ma-
ius faciunt, quando perfecti in be-
atitudinem deueniunt, quam illi
magis contemplatiue, qui vnicam
virtutem, vnicam operam
ad speculandum conuertunt,

ius originem speculatione dilecti:
nam verum cuiusque rerum,
quae Deus est, quam maximè
cupidam contemplamur; inde enim
ea beatitudinem quamdam induit,
quae cum sit intellectus [illegible]
intellectualibus perfectionibus, simul:
[illegible] principium. Atque [illegible]
generalem essentiam, absolutam, ac
simplicem, talem quam ad omnia
intelligibilia, cum capacitate
videndi omnia, idem; fiet cum
ea in intellectu. Unde in hac de
animae beatitudine [illegible] in
habitu perfecto, qui cum in:
tellectui [illegible] sibi intrinsecè
[illegible] [illegible] [illegible] omnia,

quam dicas [illegible] quoque-
pius attingere, et hanc [illegible]
alia [illegible] attingere quia
intelligendo, [illegible] primum intel-
ligibilem [illegible] quis intelle-
ctus attingit. Habitus ergo intel-
ligendi Deum [illegible] hominem
[illegible] habitus [illegible]
telligendi Deum facit hominem
[illegible], qui actus quidem
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

parvo tempore a nobis, quod deus
[illegible] in se ipso intelligere, per[illegible]:
[illegible] intellectionem per sin:
gulare [illegible], et [illegible] in beatitudine
contingit hominem hic in [illegible]
perfectam intellectionem, [illegible]
[illegible] corporalis [illegible]
[illegible] non quod humanitatem con:
[illegible] [illegible] in
[illegible] intelligendi [illegible]
[illegible] credendi, ad [illegible]:
dum [illegible] intellectu per:
perfectam, humanitas [illegible] in [illegible]:
[illegible] in [illegible] intel:
lectum, quod [illegible] essentia
[illegible] intellectu plene com:
prehendat, ab homine leviter

apprehensio. Quæ quidem qualiscun-
que apprehendi [illegible]
[illegible] quandam [illegible]
[illegible] magnitudinem [illegible]
perfectionis excellentiam, [illegible]
[illegible]
[illegible] complectentem,
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] intellectus [illegible] possibilis,
quam Deus, qui [illegible]
[illegible]
Sicut enim [illegible]

omnia, in his diurna versatur co:
gitatione, versatur nocturna;
ac tamquam verus amans numquam
a re amata iterum, studiumque
abducit, quantum naturae ipsius
imbecillitas permittit, quia
quantum huic contemplationi
demitur, tantum de consequenda
beatitudine detrahitur. Orci su:
sceptum ergo Dei speculationem
urget, et medius deinde, et
quamquam mortalis existens
immortalia meditatur, de homo
exiens ad divinum opus enititur
atq. illud beatus est, et qualibet
alia potiorem, optabilioremque vi:
tam traducit, quocumque tandem

modo corporis bona, resq. exter-
nas possideat. quoniam praeci-
pui, et maximi boni, possessio tan-
tum habet momenti, ut haben-
tem non possit non beare, ita
possessioni reliqua omnia colla-
ta sordent, et sive bona, sive
mala sint inductam dispositionē
non tollunt, bona enim potius
augent, mala, nisi sint Pria-
mi infortunia, nil fere immu-
tant, quin potius materiam
virtutis exercendae suppeditant,
et si extrema sint mala, nūquā
possunt beatum efficere miserū
quippe semper sine casu con-
sistit veram beatitudinem depus

tamquam vir vere quadratus,
ut dicit primus, et decimus ethicorum.
Ita nihil mali posse accidere
sapienti viro, quia quae mala
sunt secundum se non sunt di-
cenda tali pacto mala, ut de hoc bea-
titudine eum deiiciant a se ipso
pendentem, non a fortunae te-
meritate arbitrantes, et in animi
non in corporis dotibus sua bona
constituentem, de neglectis omni-
bus fortunae, omnibus corporis
donis in finem pergentem,
et miras quasdam parturire animi
concordias, miram tranquillitatem
fruentem, cuius tranquillitatis
soboles est ipsa sapientia ipse

sapientiæ usus in rerum divi:
:narum contemplatione consti:
:tutus, iuxta dictum philosophi
in Physicis attendendo sedendoque
quiescendo fieri hominem sa:
:pientem, hoc est per quietationē
a perturbationibus infestisque
affectionibus, quarum turbul:
:tis universam pervertit animi
oeconomiam, tantasque tenebras
offundunt, ut amuletæ sapientiæ
nullus pateat aditus. Huiusce
tranquillitatis expers est homo
pravus, in quo magna inter ra:
:tionis et appetitus altercatio,
magna discordia, vel potius
magna dissensio, in qua ipsa

turbarum sane [illegible] plenis
confusionis, diuturbiis negoci-
orum, cupiditatis, aliarumque rerum,
ac valde fastidiosus vitam
quam tibi [illegible] videtur, se-
[illegible] habere, de obtinendis
honoribus [illegible] pl-
enas animae [illegible], ubi ullam
quietem [illegible], cuius
[illegible] ita
experimur [illegible] in monasti-
cis, ut [illegible] solitudine
videlicet. Unde ille [illegible] di-
gna verba subiungit: Si iam se
habere valde [illegible] est,
[illegible] fugiendas [illegible] da-
bo operam [illegible] ut [illegible]

ducat. quibus si tantum sunt
proclivitatis [illegible], tamen dum:
[illegible] quibus [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] divina [illegible]
[illegible]
[illegible] quod [illegible]
tur infra humanam conditionem,
ac in [illegible] quandam [illegible]
feminae mollitiei, vel [illegible]
[illegible]. Sed [illegible]
hic aliquando [illegible]
quam [illegible] Aristotelis [illegible]:
tia, [illegible] illos [illegible] pie:
tatem [illegible], religionem
[illegible] in illis [illegible]

mum cum contemplatione
universis humanam beatitu-
dinem collocantis. Dubitatio-
nis fuerit autem, quod harum
nullam fecerit in ethicis men-
tionem, quod nulla extet in
germanis ipsius libris de divino
cultu fere documentum, in
quibus potius divinae providentiae
ad res humanas directio clare
videtur apparere inficiatio; sed
eam dubitationem non fuerit
operosum satisfacere, si dica-
mus non fuisse quidem instar
Platonis apertum ac disertum
Aristotelem in proponendo cultu
divino in religione intimanda

in pietate, sanctitateq; commendan:
da, non omittit tamen sententias
mandare, ex quibus innotescit eun:
dem, et ipsum cum Platone ha:
buisse sententiam perfectum homi:
nem fieri per conuersionem ad
res diuinas, et humanarum rerum:
tum quendam quasi colophonem
esse pietatem in Deum, hincq;
manare praecipuum humanae
beatitudinis fundamentum. Prae:
clarus est ille Proemij Metaphi:
sici locus, ubi asserit sapientiam
esse maximè liberam, omnisq;
seruitutis immunem, ideoq; hu:
mano genio superiorem, scientiam
esse maxime propriam Dei

participationis quandam humano
generi communicitatem, in qua
appareat Deum nullo conta-
gii invidiae in homines, quibus
hanc praestantissimam scientiam
non tradiderit in ullius principis
divinis, in primisque animis [illegible]
[illegible]
Deo non quidem [illegible]
dem possessionem [illegible] conjun-
gatur. Neque enim [illegible]
[illegible] quandam [illegible]
giam eiusdem participationis homi-
nis quidem vestigia quaedam sa-
pientiae Dei intelligenter [illegible]
[illegible] umbram perfectissimae
divinae sapientiae [illegible] per

quam quoties eo diem adspicitur
rerum divinarum notionem tam-
to conspectiorem subire debet eorum
diligentiorem, admirandamque: et
celebrationem valuit plurimus
naturam ipsam admiratur, ma-
ximisque laudibus effert eius ipsis-
libusque numeris, et divinitatis
quamdam partemque agnoscit,
ut in primis de partibus animalium
deinde de Animalibus: ita Metaphy-
sicae divinas substantias, et prae-
cipue primam reliquarum omnium
Intelligentiam suscipit inspiciendam,
et quanto haec intuetur cumu-
latius, tanto animi diligentius ista
corripiunt ardoribus. Quo Dei

amorē uel ex contagio inflam:
mari debet sapiens, quod se carum
Deo, se ab illo dilectum quasi fami:
liarem quamdam, et cognatum
sentit, ut ex decimo Ethicorum
superius annotauimus, ut eum
redamaret; cui omnis amor, omnis
ab omnibus debetur honor, et
sapiens debeat, ut amatus agatur.
Amoris obiectum est bonū, siue
pulchrum boni etiam nomine
insignitum, honoris obiectum est
admirandum, et uirtutum fulgore
coruscum. In Deo est omne
bonum, et sine ipso bonum est
nihil, in Deo est omne admirā:
dum, et omnium uirtutū omne

fulget exemplar. Deum ergo
qui fieri potest ut non amet,
non esset pro virili sapiens?
ubi si non fecerit, qui fuerit
sapiens? bonus namque divina di-
vinaque perfectiones non ignora-
vit quia cognitionem ut umbra
corpus dilectio sequitur, cultusque
[illegible] admiratio. Absque dubio enim
[illegible] incedunt cognitio et dilectio,
quia voluntas natura fertur
in bonum, et bonum cognitum
non potest non amari, cum volu-
tas sit intellectus quasi pedisse-
qua, et quod hic iudicat bonum,
id illa excipit amandum. Sa-
piens ergo contemplativus quod

fieri potest cognoscit, cognoscen-
do deligit, diligendo [illegible],
quia Dei cognitio, et amor
[illegible] humanae beatitudo, quod in
[illegible] legimus,
[illegible], ut Deum
cognoscant, et ament [illegible]
[illegible] affectione [illegible]
philosophiae [illegible]
[illegible], per quam divini homi-
nes fiunt divinos, [illegible]
[illegible] habeibus hominibus supra
communem conditionem ex-
tolli, et [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] rebus humanis
minores [illegible] contemnunt

ad diuinas, earumq; studio reti-
tinentur praecipue, et oblectantur;
Virtutes quidem naturales aditum
patefaciunt ad humanas, huma-
nae vero ad diuinas, siue heroicas,
unde germinat pietas, sanctitas
religio, quia virtus heroica om-
nis est, puncto in omni gene-
re actionis honestae, utramq; medi-
ocritatem in moralibus, ueram
praestantiam in intellectualibus ad-
limendo attingit, ut hominem exa-
cte iustum faciat, exacte sapien-
tem. Ubi autem iustitia sit unicuiq;
reddere quod debemus, et non so-
lum hominibus debemus, sed
multo magis Deo, cui debemus

omnia, quia ab eo habemus
omnia, sed cum ei reddamus:
nisi non possimus, quae possumus
solvere debemus, possumus autem
mentem ei reddere, propensamque
nostri voluntatem, quod est
munus summarum, et summum
praecipuum est pars humanae
justitiae. Exacta sapientia est
rerum omnium notitiam habere;
et praecipue altissimarum causarum,
primae, potissimaeque causae, quae
Deus est, quam sapiens intelli-
gens auctor naturae, eidemque cum
eo quodammodo coadunatur, quippe
qui speculando eundem quando
ascendit ad intellectum natu-

[illegible] rectius cum agente substantiali, ut diximus superius, rationem efficientis et moventis, [illegible] finis et formae, ut docet Averroes in commento [illegible] de anima, et in libello de animi beatitudine, [illegible] fieri unus cum agente intellectu [illegible] [illegible] cum primo divino intellectu, quia omnes separati intellectus intelligunt non se tantum, sed etiam primum, a quo pendent omnes, ut explicat in eo libello Averroes. ubi legimus ex doctrina Averrois principia, per quae [illegible], corporis [illegible] accidentia [illegible]

ad sex gradus alios, et superiores,
ut in primo gradu sit primum ens:
in secundo secundae intelli:
gentiae, in tertio, in quarto
animae, formae in quinto, mate:
ria denique in sexto. id quidem
in primo gradu non potest esse nisi
unum solum, et separatum; sed
quae sunt in alijs sunt plura.
Et horum principiorum tria nec
sunt corpora, nec ad corpus, nem:
pe primam causam, secundas causas,
et intellectum agentem; reliqua tria,
licet non sint corpora, sunt ad cor:
pus, nempe animam, formam,
materiam, et ex his tribus prin:
cipijs constituuntur corpora. neque

rerum, animal rationale, ani-
mal brutum, planta, minerale,
elementum, et ex quibus sex co-
positis generibus constituitur
mundus, cuius propria, prima-
[illegible] est Deus: Quam
assequi aliquam ex parte videntur
entia omnia, sed non omnia
bene assequuntur, quia nullum
animal infra hominem positum,
homo vero duce intellectu assequi-
tur cum agente intellectu huius
essentiae, et per agentem intellectum
cum Deo, intellectu omnium
primo principio, finique ultimo:
Cum quo unio suprema est
hominis beatitudo, imo est beatitudo

omnium tanti boni expertium,
imo est beatitudo omnium maius:
cumque boni complexionem quia
omnia entia habent diriguntur:
cum ad bonum universi, bonum
universi est Deus, ideo divinum
bonum omnia quaeque magis
quaerere proprium, tanquam
boni communi particularibus omni-
bus valde praeponderante, quia
est fons et origo bonitatis omnis,
et bonum superiorum, cuius par-
ticipatione bona omnia valea-
nt, et ideo res omnes hoc
praecipue quaerunt, et diligunt,
a quo bono sua pendere sciunt,
velut contingit in Rebuspublicis

pro bono communi propria
bona despiciatur duce, et dispen-
dia sanitatis, corporumque operam
pro eo quando exigat.
Quamobrem uel maius bonum quo
cumulare explicat D. Thomas
in secundo sententiarum. Huc per-
tinet id, quod apud Homerum
in Iliade audit, Jupiter se
quidem in sua urbe constitu-
tum, et catenam auream demit-
tentem in terras adeo trahere
Deos, Deasque omnes, et maria
cunctaque, a nullo unquam se trahi
posse, uel bonitate diuinitatis:
quia Deus ex bonitate sparsa
uestigia, quasi catena aurea

annulis intellectus [illegible] om-
nes intelligentias substantias, om-
nes res naturales bono generis du-
ctas ad Id. bonitatem omnium
fontem amandam, et unigenitum-
dum alliciat, cum ipse ab aliorum
bonorum specie non possit allici.
Itaque in mundo illud idem ut
colitur, ut superius citatum ex
Aristotelis duodecimo Metaphys.
[illegible] contingit
in [illegible] partim
esse in singulorum ordine, partim
esse in dispositione quod omnis
ordo [illegible] singulis pro-
prium dirigantur ad commune
imperatoris bonum, ita etiam in

in uniuerso partim bonum in
propria uniuscuiusque constitutione,
partem in uniuersali primi prin:
cipii natura, et ad hoc dirigitur
illud, quia bonū diuinum est
finis singulorum, est terminus
uniuersi, est meta omnis desi:
derii. Huc igitur omnis intentio
conuertenda, ad hunc portum
omnis nauigatio dirigenda, huius
gloria, et exaltatio omni studio
conquirenda. Non est bonus mi:
les, qui salutem imperatoris
non mauult quam suam, qui
non omnibus viribus propugnat, et
eius mandata plene adimpleat,
non est natura bene directa.

quod divinam bonitatem [illegible] pre:
ponit proprio, quam voluntatem di:
vinae omnes [illegible] optimamque
non conformet. Quod facit om:
nis natura cui [illegible] hu:
manae [illegible]

Sunt homines non solum ra co:
[illegible] intelligendique a Deo
donati, sed pluribus magnisque mu:
neribus aliis cumulati, in quorum
gratiam [illegible] omnes, omnia
animalia [illegible] naturales
fecerunt [illegible] legimus
[illegible] sunt ho:
mines [illegible] Dei [illegible], sunt
ei non tam quadam cognatione
iuncti, sunt quasi familiares

et amici, ut superius ex decimo ethicorum animadvertimus; si Deus ergo cum sit in nos tam bonus, qui tot bona, tot munera contulit, qui propriae scientiae qualemcumque participationem impertivit, cur nos in Deum tam ingrati, tantum beneficium non compensamus cultu non venerabundo? scientia et contemplatio nostra perfectio est nostra beatitudo, hanc scientiam, et contemplationem habemus a Deo qui illuminat intellectum nostrum scientiae suae lumine, et aufert a nobis velamina ignorantiae, ut ait Averroes in libello de ...

Algazelem, apud quem Averro:
em in ethicis legimus Deum
esse distributorem bonitatum spe:
ciebus, quarumque meritorum fue:
rint, ut non det uni individuo,
et uni speciei, et deneget reli:
quis, sed dividat universa bona
inter eos pro meritis, et aptitudi:
ne ipsorum. Talem qui Deum
non novit, non est homo sapi:
ens, sed qui novit, et non se to:
tum ei devovit, non est homo
probus, sed vel ignarus, vel
improbus, qui potest esse beatus!
Hoc videlicet Aristoteles commen:
dat in primo de caelo sacrificia
Deo praestitas, et in c.º ethicorum

affirmat a divinis sacrificiis
voluptatem hominibus accede=
re, et requiem, quasi immunditiae
eis manare, vere beatam tran=
quillitatem, et in 2.° Rhetoric.
optimum Eudaimonem fortunatorum
decernit, quod Deum fideli ca=
lunt, omniq. cultu prosequuntur:
et in tertia sectione problema=
tum asserit homini inter omnia
animalia fidem esse praestandam,
quod solus Deos veneratur et colit.
et in libello de Mundo (licet is
non fuit auctor ipse, fuit vero
magnus peripateticus) constituit
quod in navi gubernator est,
quod in curru agitator, quod

in choro praecetor, quod in ciui-
tate lex, quod in exercitu dux,
hoc Deum esse in Mundo, cu-
ius ut sit particeps numinis iam
inde oporteat ab initio qui ad
vitam beatam consecuturus sit, atq.
felicem. Plura sunt alia apud
Aristotelem loca eodem intenden-
tia; unde cadit obiectio, quod in
Ethicis non recensuerit de vir-
tutibus Deum sanctitatem, pie-
tatem, religionem, quia partim
has continent iustitiae habitus,
partim heroica comprehendit;
nam quod diuinum cultum ma-
gnifecerit, summisq. laudibus
extulerit, vel ex dictis liquido

et aliis casibus aneorti plane
versatur: quod quidem verba
proportione respondere illis
Davidicis de Concione, et
quaecumque faciet prosperabuntur.
Sed iam vela contrahamus,
et scopulos agitatae orationis ca:
phitani evitemus in portum.
Audivimus regium prophetam
de humana beatitudine, et ma-
teriae ita loquentem, ut illam
collocet in unione cum Deo,
hanc in recta actio. Hinc
prophetico veteres philosophos
sententias plane agnoscimus
consentaneas, quas Platonis,
et Aristoteles, earum philoso:

phiae coryphaeorum voces pro-
tulimus conformes, ut nullus
relinquatur dubitandi locus quid
nobis faciendum sit ad beatitudinem
consequendam, cuius arduam mise-
ram, ad quam [illegible] privandi pro-
pensi, a secundis geniti a natu-
ra, conformatique sumus omni-
no alieni

Caim
Pomp.
Psal
MSS